

aanmerking neemt dat dit aantal 5000 per mm³ bedroeg na 2 dagen behandeling met antibiotica. De leukocytenverdeling was normaal.

Diagnose

Op grond van de lokale en algemene symptomen werd de diagnose *infectieuze artritis van het linker kaakgewricht* gesteld.

Therapie

Daar er gezien de korte tijd, waarin de klachten bestonden nog geen abcesvorming kon worden verwacht, en een beschadiging van het gewricht zoveel mogelijk vermeden dient te worden (Waszmond, 1935), werd van punctie afgezien. De behandeling werd begonnen met de toediening van 1.200.000 E Bicilline® i.m. per dag; uiteraard werd geadviseerd het gewricht zoveel mogelijk te ontzien. Na één dag was de toestand onveranderd; er werd besloten een oxyfenbutazon (Tanderil®)-kuur in te zetten, met het doel het ontstekingsexsudaat te doen verminderen. De tweede dag toen de klachten en symptomen van de ontsteking verdwenen waren, werd de medicatie gestaakt. Röntgenologisch waren er geen afwijkingen meer te zien. Wel bemerkte de patiënt nu dat het linker gewricht soms kraakte of knapte tijdens het kauwen.

Intussen was het onbevredigend dat de oorzaak voor de ontsteking niet was gevonden. Een onderzoek op de polikliniek voor Keel-, Neus- en Oorheelkunde bracht geen afwijkingen aan het licht. Ook bij onderzoek door een internist werden geen afwijkingen gevonden, met name waren de reacties op reumatoïde artritis, lues en gonorrhoe alle negatief.

Samenvatting:

Er wordt een patiënt beschreven met een acute artritis van het linker kaakgewricht. De lokale en algemene symptomen duiden op een infectieuze genese, er was echter geen primaire oorzaak aan te wijzen. Er waren geen redenen om een traumatische oorzaak te veronderstellen. Na toediening van penicilline en oxyfenbutazon trad een snelle genezing op.

Summary:

Title: Arthritis temporomandibularis acuta.

A patient, suffering from arthritis of the left temporomandibular joint is described. Local and general symptoms indicated an infectious origin of the inflammation. There was no history of trauma or temporomandibular joint dysfunction. The source of infection however, could not be found. Serological reactions to rheumatoid arthritis, lues and gonorrhoea were negative. Within five days after administration of 1.200.000 U.I. Bicilline® and oxyfenbutazon (Tanderil®) daily, the patient was free from all symptoms.

Literatuur:

1. Axhausen, G. (1943): Allgemeine Chirurgie in der Zahn-, Mund- und Kieferheilkunde. J. F. Lehmanns, München, Berlin.
2. Boering, G. (1957): Een geval van artritis. Ned. T. Tandheelk. 64: 204.
3. Thoma, K. H. (1958): Oral Surgery. Henry Kimpton, London.
4. Waszmond, M. (1935): Lehrbuch der praktischen Chirurgie des Mundes und der Kiefer. Band I. Johann Ambrosius Barth, Leipzig.

Jupiterstraat 65,
Groningen.

BOEKBESPREKINGEN

N. A. Kuiperi: *Sociale en gemeenschapstandheelkunde*. 90 pag. Amsterdam, 1970. (Niet in de handel.)

In dit bijna honderd bladzijden tellende boekje heeft de schrijver zijn gedachten ontvouwd en statistische gegevens neergelegd ten einde, naar hij zegt, tandheelkundige studenten en de bij de sociale gebitsverzorging betrokken tandartsen een leidraad te verschaffen om dit onderdeel van de tandheelkunde verder te ontwikkelen.

Onder gemeenschapstandheelkunde verstaat de auteur de in de praktijk toegepaste uitvoering van de wetenschappelijk vastgestelde resultaten van de sociale tandheelkunde, welke op haar beurt als een onderdiscipline wordt beschouwd van de tandheelkunde als wetenschap; twee afzonderlijke begrippen die volgens de schrijver steeds worden verward.

De sociale tandheelkunde houdt zich bezig met de reacties van de gemeenschap op epidemiologische verschijnsel-

len, de gemeenschapstandheelkunde kan worden gezien als de praktische toepassing ervan.

In een zestiental hoofdstukken gaat de schrijver nader in op de onderscheidene aspecten van wat een goede voorziening aan problemen met zich brengt. Hij is hoofd van de hoofdstedelijke schooltandverzorging en chef van de jeugdandverzorging van de A.T.Z. en weet dus waarover hij het heeft. Hij gaat ervan uit dat langs de weg van het (repressief) behandelen van carieuze aantastingen het vraagstuk van de toenemende vatbaarheid voor tandbederf niet kan worden opgelost; zelfwerkzaamheid van de individuen is daarbij een onontkoombare voorwaarde. Het is dus zaak de houding tegenover het eigen gebit en het gedragspatroon te dien aanzien gunstig te beïnvloeden. Ten einde dit te kunnen doen zijn sociologische en andere studies onmisbaar, maar dat ligt niet op het terrein van de tandarts; daarvoor dienen vakmensen te worden aange trokken.

De schrijver constateert dat de daadwerkelijke bereidheid van de gemeenschap om voor de preventie geld beschikbaar te stellen, zich nog steeds somber laat aanzien en ook de politieke partijen hebben in de volksvertegen-

woordiging, zo zegt hij, niet veel te berde gebracht om het probleem tot oplossing te brengen. Mocht na onderzoek blijken dat de gemeenschap geen belangstelling kan opbrengen voor het behoud van een gaaf gebit dan kan het vraagstuk van de tandziekten voorlopig wel uit de gezondheidszorg worden geschrapd. Wanneer ook de T.G.V.O. niet tot een beperking van het suikergebruik als basis van het snoepen in staat zal blijken, dan heeft het streven naar sociaal gebitsbehoud weinig zin. Kortom, de studie van de preventie in de vorm van ontwikkeling van gebitshygiënisch besef en een daarbij aangepast gedragspatroon zijn het uitgangspunt van de beschouwingen die de lezer moeten doordringen van de prioriteit van de profylaxe.

In hoofdstuk II treft men een overzicht aan van de huidige moeilijkheden inzake de gemeenschapsvoorziening door deze te plaatsen naast de elementaire factoren die de sociale tandheelkunde beheersen.

Van groot belang acht de schrijver te „meten” in welke mate de gemeenschap prijs stelt op een gaaf gebit. De uitkomst van een daarop gericht onderzoek zou dan gebruikt kunnen worden om de gebitsverzorging aan te passen aan de gebleken behoefte.

In een apart hoofdstuk wordt de T.G.V.O. geanalyseerd; zij zal alleen resultaat kunnen hebben mits de gemeenschap er positief tegenover staat.

In zijn betoeg wijdt de auteur ook aandacht aan de tandheelkundige verzorging in de bedrijven als middel tot een desbetreffende verletbestrijding. Ook de inschakeling van hulpkrachten betreft hij bij zijn beschouwingen; waarbij hij inzake de klinische tewerkstelling niet verder wil gaan dan het laten aanbrengen van vullingen in door de tandarts geprepareerde caviteiten.

Een laatste hoofdstuk is voorbehouden aan de administrateur van de A.T.Z., de heer Blokker. Deze geeft daar in een gedetailleerd overzicht aangaande de financiële en administratieve regelen waaraan ook de gemeenschaps-tandheelkunde is onderworpen.

Een drietal kleurige folders zijn aan het boekje toegevoegd als voorbeelden van de wijze waarop de hoofdstedelijke jeugdverzorging wordt begeleid met gedrukte informatie omtrent de noodzaak van het eigen aandeel dat onmisbaar is voor een goed gerichte gebitshygiëne van de jeugd.

Wie zich op de hoogte wil stellen van de uiteenlopende aspecten die het kenmerk vormen van de sociale en gemeenschapstandverzorging vindt in de „gedachten en gegevens”, vervat in de pennevrucht van collega Kuiperi, een hoeveelheid materiaal opgetast. Hem komt de verdienste toe het thema van de sociale tandheelkunde in een zelfstandige uitgave als zijn uit ervaring voortgekomen persoonlijke visie aan de publieke belangstelling te hebben vorgelegd.

Men kan uiteraard van mening verschillen over de meest geëigende vorm, mede uit een oogpunt van didactiek, maar niemand kan verlangen dat pionierswerk, gelijk door de auteur bedreven, tevens de eigenschap dient te vertonen van een voor de komende tijd reeds definitieve opzet. Als uitgangspunt voor verdere activiteit op het betreffende gebied kan de inhoud van het boekje ongetwijfeld zijn waarde tonen.

P. H. Buisman

Colin R. Cowell c.s.: *Inlays, crowns & bridges*. 2e druk, 190 pag., 174 afb. John Wright & Sons Ltd., Bristol 1970. Prijs 45 s.

In het voorwoord wordt gesteld dat de schrijvers zich toeleggen op de klinische aspecten van de vervaardiging van inlays, kronen en brugwerk. Theoretische achtergronden zal men dan ook in dit door verschillende auteurs geschreven boek niet aantreffen.

Minder begrijpelijk is het dat in een periode waarin zowel practici als theoretici het belang van „occlusie en articulatie” onderstrepen, de schrijvers zo weinig aandacht aan juist dit onderwerp besteden. Toegegeven, het is een lastig en complex gebied, maar wanneer nog geen drie bladzijden zijn gewijd aan dit uiterst belangrijke facet van de restauratieve tandheelkunde, krijgt men toch wel de indruk dat de schrijvers zich er wat gemakkelijk van afmaken. Zo blijkt het dat men de voorkeur geeft aan de „functionally generated path technique”, maar waarom is niet duidelijk.

Ook de parodontologische aspecten van kronen en bruggen krijgen niet veel aandacht: het is o.a. niet duidelijk wáár men de subgingivale preparatieranden van kronen wil laten eindigen.

Veel aandacht wordt daarentegen besteed aan het stap-voor-stap prepareren van elementen voor inlays en kronen, waarbij vooral veel moeite wordt gedaan om met behulp van goede illustraties de preparatievormen duidelijk te maken. Zo wordt o.a. beschreven: de preparatie voor jacketkronen, stiftopbouw, drie-vierde kroon en pinledge en de toepassing van een intra-oraal afgesteund instrument voor het parallel boren van multipele parapulpaire stiftkanalen.

Maar op de toepassing van opgebakken porselein en de verwerking van precisieverankering wordt weer erg summier ingegaan.

Men ontkomt bij het lezen van dit boekje niet aan de indruk dat alles wat erin staat waar is en – mits goed toegepast – ook zeker tot klinisch succes kan leiden. Maar er is weinig aandacht geschonken aan recente ontwikkelingen die nieuwe mogelijkheden bieden in de restauratieve tandheelkunde.

De practicus die reeds op de hoogte is van de nieuwste ontwikkelingen, zal weinig in dit boekje vinden dat hem zal boeien. Voor de beginneling op het terrein van inlays, kronen en bruggen kan het echter een ruggesteun zijn: voor diegene is het zeker van nut.

J. H. N. Pameijer

Dr. R. le Huche: *Füllungen, Inlays-Onlays und Kronen als Funktion der Form des Zahnes*. 114 pag., 184 afb. Buch- und Zeitschriften-Verlag „Die Quintessenz”, Berlin 1970. Prijs DM 32,-.

Dit boekje voorziet in een behoefte, omdat het iets in het licht stelt, waar tot nu toe in de literatuur zeer weinig, om niet te zeggen in het geheel geen aandacht aan werd besteed, nl. de invloed van de individuele tandvorm op de

mogelijkheid om voorgeschreven preparaties op redelijke wijze uit te voeren.

Het zal menigeen wel eens getroffen of zelfs geïrriteerd hebben, in een leerboek of artikel over restauratieve tandheelkunde preparaties te zien aanbevolen en afgebeeld in daartoe ideale tandvormen. Het lijkt dan alles zo eenvoudig: men kan dan a.h.w. met gemak het technische perfectionisme tot in bijzonderheden uitleven zonder ook maar het minst in moeilijkheden te geraken. Men ziet bv. een klasse II-preparatie mesiaal in een eerste bovenpremolaar met een box-bodem om van te watertanden, terwijl in werkelijkheid de toestand door een veelvuldig voorkomende komvormige inzinking ter plaatse (zgn. fossa canini) heel wat minder rooskleurig is. Dan is dus bij mesiale cariës de pulpa al heel gauw in gevaar. Op de afbeelding echter wordt gesuggereerd dat deze in geen velden of wegen te bekennen is. Of de enthousiaste schrijver beeldt een preparatie voor een viervijfde kroon af in een snijtand met – voor het gemak – een onwaarschijnlijk dikke incisale rand waarin plaats is voor een royale groeve ter meerdere retentie, terwijl, als men dit stoute stukje in de praktijk probeert na te doen, de afbeelding helemaal niet aan de werkelijkheid van het betrokken element blijkt te beantwoorden. Dit kan ertoe leiden dat de practicus, die zich onvoldoende rekenschap geeft van de variabiliteit der tandvormen, ontmoedigd wordt, zodat hij van nieuwe en meer ingewikkelde preparaties verder afziet, terwijl deze toch wel zinvol kunnen zijn: alleen men moet er de geschikte gevallen voor uitkiezen.

Als men goed waarneemt, staat men versteld over het aantal vormvariëaties waaraan ook morfologisch stabiele elementen, zoals I_1 sup., onderhevig zijn: men kent naast het klassieke vierhoekige type ook vormen, die veel meer driekantig te noemen zijn door de grote divergentie in de zgn. mesio-distaal-index (d.i. het in millimeters uitgedrukte verschil tussen de grootste mesio-distale afstand van de kroon en die aan de tandhals). Dit is van groot belang als men zulke tanden moet prepareren voor bv. een jacketkroon.

Zo zijn er ook aanzienlijke verschillen in labiale werving, linguale randlijsten, foramen coecum op het linguale vlak (specialiteit van I_2 sup.), tuberculum dentis en andere kenmerken, die alle hun weerslag hebben op de indicatiestelling, de wijze van prepareren en de keuze van het restauratiemateriaal. Dat dit voor alle elementen geldt, spreekt vanzelf, evenals het feit dat de endodontische anatomie in dit opzicht een afzonderlijk hoofdstuk vormt, gezien de variërende lengten en krommingen der wortels van de verschillende elementen, de variaties van het aantal wortels, resp. kanalen in één type element en het individueel grote onderscheid in pulparuimte, die bovendien bij het stijgen van de leeftijd door de afzetting van secundair, resp. tertiair tandbeen nog aanzienlijk in omvang kan afnemen ook.

Aldus beschouwd is er dus behoefte aan een handleiding in de toegepaste morfologie naast de klassieke beschrijvende, die zich meestal slechts eenzijdig bezighoudt met gemiddelden en daardoor eigenlijk tekort schiet. Aan deze behoefte komt dit, oorspronkelijk in het Frans geschreven

en door Walter Drum in het Duits vertaalde, werkje ondanks zijn beknoptheid in ruime mate tegemoet. Van alle blijvende elementen worden de binnen de norm vallende variaties in vergelijkende series door middel van duidelijke foto's afgebeeld. Dit betreft zowel de kronen in diverse aanzichten als de wortels in dwarse en overlangse doorsneden. Aan de hand van schematische tekeningen worden in het kort aanwijzingen gegeven van de gevaren die de morfologische eigenaardigheden kunnen hebben voor bepaalde preparaties en restauraties.

Het gehele boek bevat 184 afbeeldingen van royaal formaat op slechts 114 pagina's: op zichzelf reeds een waarborg dat de auteur met zijn begeleidende tekst grote soberheid heeft betracht. Het geheel lijkt zeer geschikt om studenten reeds vroegtijdig van deze variaties en hun klinisch belang te doordringen, temeer waar tegenwoordig al vroeg wordt begonnen met het preklinisch onderwijs in restauratieve procedures. Maar ook de practicus kan er stellig zijn voordeel mee doen.

Te betreuren is alleen dat het melkgebit geheel buiten de beschouwingen is gebleven. Dit is niet in overeenstemming met de huidige opvattingen omtrent het belang ervan. Misschien kan in een volgende druk daaraan ook de nodige aandacht worden gewijd.

J. B. Visser

A. A. D. Derksen: *Afwijkingen van het kauwstelsel*. Academische paperback. 116 pag., 96 afb. A. Oosthoek's Uitgeversmaatschappij N.V., Utrecht 1970. Prijs f 45,-.

Het is zonder meer gelukkig te noemen, dat de auteur van „Inleiding tot bouw en functie van het kauwstelsel” de energie heeft weten op te brengen, zijn rijke ervaring en kennis betreffende de behandeling van patiënten met kaakgewrichtsklachten te boek te stellen.

Hiermee is niet alleen de voor studenten toegankelijke literatuur uitgebreid, maar tevens de doelmatige behandeling van deze patiënten binnen het bereik van de belangstellende algemeen-practicus gekomen.

Dit uiterst gemakkelijk leesbare boek kan als een vervolg worden beschouwd op de reeds hierboven genoemde inleiding.

Het boek is verdeeld in elf hoofdstukken. Na een korte inleiding (hoofdstuk 1) worden in hoofdstuk 2 enige aspecten van het vóórkomen van gewrichts- en kauwspierklachten behandeld. Hoofdstuk 3 is gewijd aan de etiologie. De schrijver maakt onderscheid tussen factoren, die rechtstreeks op het kaakgewricht van invloed zijn en factoren, die het neuromusculaire systeem ontregelen. Het is echter wel jammer, dat de auteur de wisselwerking tussen deze twee groepen van factoren niet uitputtender behandelt.

Hoofdstuk 4 geeft uitgebreide informatie over de klinische verschijningsvormen der afwijkingen.

Nadat in hoofdstuk 5 het röntgenbeeld van het aangedane gewricht is besproken en in hoofdstuk 6 enige aspecten van de ombouwprocessen zijn vermeld, wordt in hoofdstuk 7 enige aandacht aan de psychologische kanten van kaakgewrichtsklachten besteed. Dit theoretische gedeelte van het boek wordt tenslotte in hoofdstuk 8 afgesloten met

een korte samenvatting van de problemen rond luxatie en ankylose van het kaakgewricht.

De hoofdstukken 9, 10 en 11 houden zich uitvoerig bezig met de behandeling van de afwijkingen. Zonder meer kan worden gesteld, dat deze hoofdstukken blijk geven van het diepe inzicht en de grote ervaring van de auteur. Bovendien zijn deze gedeeltes rijk geïllustreerd met casuïstiek en zeer helder geschreven.

Het gehele werk bestaat, inclusief een uitgebreide literatuurlijst en een register, uit 115 pagina's. Het kan zonder terughoudendheid aan studenten worden aanbevolen en het komt zeker een plaats toe tussen de vakliteratuur van de tandarts-practicus.

Als kanttekening kan worden opgemerkt, dat vooral het gedeelte, dat handelt over het ontstaan van de afwijkingen, de vraag oproept in hoeverre dit terrein – met zijn vele uiteenlopende aspecten – in een monografie uitputtend kan worden behandeld. Wellicht zou de medewerking van een aantal deskundigen uit andere disciplines dit boek op een nog hoger niveau hebben gebracht.

Tot slot moet het mij van het hart, dat de titel van het boek niet helemaal gelukkig is gekozen: hij suggereert nl. dat *alle* afwijkingen van het kauwstelsel worden behandeld, terwijl dit toch niet het geval is.

Dit boek, waarin enige zeer belangrijke afwijkingen van het kauwstelsel worden behandeld, wordt warm aanbevolen!

G. L. J. M. Honée

C. Philip Adams: *The design and construction of removable orthodontic appliances*. 4e druk, 177 pag., 460 afb. John Wright and Sons, Bristol 1970. Prijs: f 23,63.

Sinds de eerste uitgave, in 1955, is het boek van Adams tot op zekere hoogte een standaardwerk in de orthodontie geworden. Daarom is het verheugend dat in deze nieuwe uitgave de hoofdstukken op een betere wijze zijn ingedeeld. Bovendien is de inhoud uitgebreid met een bespreking van de functionele apparatuur volgens Fränkel.

De schrijver behandelt de gehele techniek betreffende de orthodontische plaat-apparatuur, van de instrumentvoering en de materiaalbehandeling af, tot de uitgebreide toepassingen van veren en schroeven ten behoeve van tandverplaatsingen in de verschillende oriëntatievlakken toe. Ook aan de functionele apparatuur (activator), de „oral screen” en de apparaten volgens Fränkel wordt veel aandacht besteed. Ten slotte wordt nog een aantal hoofdstukken gewijd aan het solderen, het lassen en het vervaardigen van kastmodellen. De tekst wordt in belangrijke mate ondersteund door een indrukwekkend aantal afbeeldingen.

Aldus is het geheel een uitstekend instructieboek geworden: enerzijds voor de student en de algemeen-practicus, anderzijds voor de – al dan niet gespecialiseerde – technicus. De eersten kunnen zich vertrouwd maken met alle facetten van de orthodontische plaat-apparatuur, zowel wat de techniek als de praktische toepassing bij de behandeling van patiënten betreft. Voor de laatstgenoemde vormt de inhoud een uitstekende en bijna volledige hand-

leiding voor de constructie van de verschillende soorten plaat-apparatuur.

J. van Baal

Commissie tot Redactie van de Tandheelkundige Studenten Almanak der T.S.V. „John Tomes”: *Almanak der Tandheelkundige Studenten 1971*. 65e jaargang, 344 pag.

*Volgens ons zijn de Almanakken
alleen maar handig
voor Almanak-redacties
(Varium pag. 94)*

In een reeks van 65 jaar is de Tomes' Almanak 1971 verschenen. Voor de eerste maal met een slap koft, maar naar inhoud nog altijd conform de traditie, hoewel ook nu weer deze *Commissie tot redactie van de Almanak* (Rudy, Winny, Niel c.s.) zich van al haar voorgangers heeft weten te onderscheiden door originele vondsten in de uitvoering. Daartoe behoort zeker de bouwplaat van Rein v. d. Lugt die de lezer de gelegenheid biedt, het pand aan de Jutfaseweg no. 7 („A mansion of fear”), voordat het wellicht onder de slopershamer valt, nog op verkleinde schaal na te bouwen.

Aan het 60-jarig beroepsjubileum van de erevoorzitter der T.S.V. „John Tomes” wordt uiteraard aandacht besteed en de redactie doet deze bijdrage vergezeld gaan van een innemende foto van de hoogbejaarde jubilaris.

Dat de jaren snel voorbijgaan en de tijden veranderen, wordt men zich ook in deze 65e jaargang van de Tomes' Almanak bewust, want G. Dekker spoort boven „zijn” Tomes-lied nog immer „opgewekt” aan, niet alleen welgemeend, doch ook uit volle borst de T.S.V. „John Tomes” een lang bestaan toe te zingen.

Uit de pen van de man die – als wij tenminste de rubriek *Varia* mogen geloven, waarin Lector D.kk.r de „Vader der mondhygiënisten” wordt genoemd – over een groot schepend vermogen beschikt, mag misschien nog eens op een modern opus 2 worden gehoopt, waarin zijn liefde voor Tomes even hartstochtelijk wordt verwerkt, als in de huidige versie.

De zes jaarroosters – die aan de „Adreslijst” vooraf gaan – worden elk gevolgd door de miniatuur pasfoto's van hen die van een bepaald studiejaar deel uitmaken. De gedachte die de almanaksamenstellers hebben gehad is stellig origineel te noemen, maar het resultaat moet ook hen zijn tegengevallen: het lijkt alsof deze pagina's uit het Politieblad zijn overgenomen en de opsporing wordt verzocht van degenen die staan afgebeeld.

Terecht merkt de Almanakredactie in haar voorwoord op, dat het merendeel der verslagen de moeite van het lezen waard is. Ook alle afdelingen van het Tandheelkundig Instituut komen daarbij aan het woord: Flögel, Notterman en W. J. Visser schrijven met humor, waaraan de afdeling

Preventieve Orthodontie (nog) niet toekomt: dat verslag vermeldt dan ook de dorre mededeling: „Er bestaat nog een vacature als schrijfster voor halve dagen”.

Neen, zo gezien heeft de Almanakredactie met haar va-

rium dat aan deze bespreking als motto werd meegegeven ongelijk: de uitspraak die zij assistent Oosting in de mond legt is waar: „Er zijn belangrijker dingen in 't leven, dan 'n schone glazuurdentinegrens” en daartoe behoort eenmaal per jaar de Tandheelkundige Studenten Almanak!

B. Z. Deenik

EXCERPTA ODONTOLOGICA

Correspondentie deze rubriek betreffende te richten aan: A. C. Lamers, Rijksweg 217, Heumen (Gld.).

Sectie III Conserverende tandheelkunde

- 1146. Scanning electron microscope studies of the preparation of the embrassure walls of Class II cavities.**
A. Boyde, P. J. Knight. Brit. D. J. 129: 557, 1970.

„Scanning” elektronenmicroscopie is tegenwoordig het middel om bij behoorlijke vergrotingen ingewikkelde oppervlakken uit te beelden. Deze techniek heeft op gewone microscopie met opvallend licht vóór, dat de vergroting iets verder gaat, maar vooral dat de dieptescherpte enorm is, zodat men gehele microscopische landschappen met bergen en dalen in één foto prachtig scherp kan weergeven. De schrijvers hebben hiervan profijt getrokken bij de presentatie van hun onderzoek naar de microscopische schade die boren kunnen aanrichten daar waar de opstaande wand van de caviteit aansluit op het glazuerooppervlak. Zij concluderen – en demonstreren – dat een mooie scherpe rand ontstaat als de boorbladen „naar binnen” draaien, dus eerst het oppervlakkige en dan het diepere glazuur bewerken. Een rand die met de naar buiten draaiende kant van de boor was ontstaan vertoonde veel plaatsen waar kleine scherfjes uit het glazuur waren geslagen. Dit verschil werd bij elk boortype gevonden, ook bij de sneldraaiende gewone wolframcarbide boren, die overigens de fraaiste randen geven. Afwerken van de randen met de boor alléén is dus eigenlijk slechts mogelijk als men over een rechts- en linksdraaiend handstuk en dito boren beschikt.

De elektronenmicroscopie vertoont ook hoe een ruwe rand met het glazuurmes gefatsoeneerd kan worden en dat dit procédé iets essentieel anders moet zijn dan boren, want men vindt alleen na het gebruik van dit instrument „uitgesmeerd” materiaal op de bewerkte wand van de caviteit.

Jansen – Bilthoven

- 1147. Vertical nonparallel pin-inlay fixed partial prosthesis.**

L. A. Weinberg. J. Prosth. D. 23: 420, 1970.

Er bestaat een algemene tendens in de restauratieve tandheelkunde naar niet volledig omslepen preparaties; respect voor de gingiva stimuleert de operateur tot preparaties die niet tot onder de gingiva reiken. Met kortere preparaties

echter treedt verlies van retentie op, waarvoor compensatie dient te worden gezocht.

Hiervoor wordt een techniek beschreven waarbij gebruik wordt gemaakt van niet-parallelle pinnen met schroefdraad. Men kan dan, ook voor brugpijlers, volstaan met kleine tweevlaksinlays. De pinnen worden in de proximale wanden gesitueerd en de occlusale steppreparatie wordt uitgebreid tot de marginale crista. De pinholes worden in het dentine voorgeboord met een ronde boor nr. 4, daarna met een cilindrische boor tot op 3 mm diepte. Een afdrukprocedure met perlonstiftjes wordt toegepast waarna de modellen worden vervaardigd. Door de waspatronen worden kanalen voor de geprefabriceerde schroeven aangebracht (Pin-mates, Whaledent). De schroeven hebben 2½ mm schroefdraad met daarboven een lange conische kop, waarmee de inlay vast wordt aangetrokken op de preparaties.

Bij het plaatsen worden de schroeven in het dentine geschroefd terwijl het cement nog zacht is. Het uitstekende schroefdeel wordt verwijderd waarna de vullingen kunnen worden afgewerkt.

Met deze pinnen, voorzien van een in dentine tappende schroefdraad, wordt een welhaast onovertroffen retentie verkregen, zodat met minimaal uitgebreide restauraties kan worden volstaan, resulterend in een maximale parodontale gezondheid.

Bosman – Utrecht

- 1148. Studies on root canal medicaments. 6. Toxic effect of N2 Medical, Triolin and Oxpara on HeLa cells in vitro.**

L. Spångberg. Svensk. Tandl. Tidskr. 64: 1, 1971.

- 1149. Biological effect of root canal filling materials. 8. Toxic effect of Rickert's sealer, Triolin and Oxpara on HeLa cells in vitro.**

L. Spångberg. Svensk. Tandl. Tidskr. 64: 7, 1971.

Om irritatie van het peri-apicale weefsel te vermijden en het genezingsproces niet nadelig te beïnvloeden is een zo gering mogelijke toxiciteit gewenst van de medicamenten en wortelvulmaterialen die in de endodontie worden gebruikt. Door de auteur werd een methode ontworpen (zie Sectie III nr. 1097–1101, maart 1970) waarmee de weefsel-irriterende werking in vitro kan worden bepaald. Daarbij wordt gebruik gemaakt van weefselkweken.

Onderzocht werd een drietal verhardende wortelvulmaterialen, waarvan de fabrikant aanbeveelt de componenten – in een andere verhouding – tijdelijk in het wortel-